

Przeprowadzone badanie miało charakter wstępnej weryfikacji problematyki związków między piciem alkoholu i paleniem papierosów przez młodzież, a jej optymizmem i percepcją zagrożeń związanych z piciem. W kolejnych badaniach projektowanych w tym zakresie uwagę należałoby poświęcić wyjaśnianiu zaobserwowanych efektów.

STRESZCZENIE

Nadużywanie substancji uzależniających współwystępuje ze specyficznymi przekonaniami na temat siebie i świata, które odgrywają ważną rolę w powstaniu nałogu (Melibruda, 1997). Celem przeprowadzonego badania była eksploracja problematyki związanej ze specyfiką postaw i przekonań młodzieży nadużywającej alkoholu i palącej papierosy. Interesujące wydały się przekonania, które wiążą się z realizacją przez młodzież przyszłych planów oraz rzutują na zdrowie jednostki. Oczekiwano, że młodzież pijącą alkohol w porównaniu z młodzieżą niepijącą będzie cechować mniejszy optymizm oraz spostrzeganie mniejszych zagrożeń związanych z piciem. Podobnego wzorca przekonań oczekiwano także porównując młodzież palącą papierosy z młodzieżą niepalącą. Uczniowie Zasadniczych Szkół Zawodowych (90 chłopców i 90 dziewcząt) wypełniali kwestionariusz zawierający Skalę Nierealistycznego Optymizmu Weinsteina. Pomiaru spostrzegania zagrożeń związanych z piciem dokonano pytając badanych o obawy, jakie towarzyszyłyby im przy rozważaniu decyzji przyjęcia zaproszenia na prywatkę do nieznannej osoby po koncercie rockowym. Badani wyrażali także swoje opinie na temat prawdziwości – fałszywości sześciu obiegowych opinii na temat picia alkoholu oraz określali, jak często piją alkohol i palą papierosy. Uzyskane wyniki pokazują, że osoby nadużywające alkoholu były mniej optymistyczne od swoich niepijących rówieśników, wówczas kiedy rozważały możliwość „wyrzucenia ze szkoły” (chłopcy i dziewczęta), „zostanie alkoholikiem” (chłopcy) oraz „znalezienie się w więzieniu” i „załamanie nerwowe” (dziewczęta). Młodzież paląca papierosy była mniej optymistyczna od niepalącej jeżeli chodzi o ryzyko „wyrzucenia ze szkoły” (chłopcy i dziewczęta), oraz „zostanie alkoholikiem” i „zachorowanie na raka” (chłopcy). Chłopcy pijący alkohol spostrzegali istotnie mniej zagrożeń związanych z piciem niż chłopcy niepijący. 83% badanej młodzieży uznało za prawdziwe twierdzenie, że „silna wola jest najważniejsza w radzeniu sobie z piciem”. Uzyskane rezultaty zdają się potwierdzać oczekiwanie, iż młodzież nadużywająca alkoholu i paląca papierosy posiada specyficzne przekonania zagrażające zdrowiu psychicznemu i fizycznemu.

Anna Bokszczanin

Optimism and perception of possible harm caused by drinking as related to smoking and alcohol use among adolescents

SUMMARY

Substance abuse co-occurs with specific beliefs towards the world and the 'self'. This study explores problems of such attitudes and beliefs among adolescents who drink and smoke. In my research I tried to establish whether adolescents who drink

alcohol – as opposed to nondrinkers, and adolescents who smoke – as opposed to nonsmokers, are less optimistic and perceive less possible harm in alcohol drinking. Students of Vocational Schools (90 males and 90 females) filled in the questionnaire of unrealistic optimism (by Weinstein) and answered some questions about their fears of accepting an invitation to a party made by a stranger just met at a rock concert. Participants also expressed their opinions about six popular statements related to alcohol drinking and reported the frequency of alcohol use and cigarette smoking. The results showed that drinkers in contrast to nondrinkers were less optimistic about the possibility of „becoming an alcoholic” (males), „being kicked out of school” (males and females), and „ending up in prison” or „having a nervous breakdown” (females). The male smokers when compared to nonsmokers were less optimistic about the possibilities of „being kicked out of school”, and „developing cancer”. Drinking boys perceived significantly less danger than nondrinkers in situations involving alcohol drinking. 83% of the participants agreed with the statement that „the strong will is the most important factor in managing drinking problems”. The results seem to confirm the expectations that adolescents who regularly engage in alcohol drinking and cigarette smoking have specific beliefs and attitudes which are a threat to their health.

Key words: adolescents / beliefs / drinking / smoking

PIŚMIENNICTWO

1. Agostinelli G., Miller W. (1994). *Drinking and thinking: How Does Personal Drinking Affect Judgments of Prevalence and Risk?*, Journal of Studies on Alcohol, 55: 327-337.
2. Aronson E., Wilson T. D., Akert R. M. (1997). *Psychologia społeczna serce i umysł*, Zysk i S-Ka Wydawnictwo, Poznań.
3. Czapiński J. (1994). *Psychologia szczęścia*, Pracownia Testów Psychologicznych., PTP, Warszawa.
4. Dielman T. E., Shope J.T., Leech S. L., Butchart A. T. (1989). *Differential effectiveness of elementary school-based alcohol misuse prevention program*. Journal of School Health, 59 (6), 255-263.
5. Donovan J. E., Jessor R., Costa F. M. (1991). *Adolescent health behavior and conventionality-unconventionality: An extension of problem – behavior theory*. Health Psychology, 10, 52-61.
6. Doliński D. (1994). *Orientacje defensywne* [w:] Doliński D. (red.) *Obronne aspekty pesymizmu – emocje, motywacje, przekonania*, WSP w Opolu Studia i Monografie, 213, 9-18.
7. Frączek A. (1990). *Rozwój w okresie dorastania a nawykowe palenie i picie*. Nowiny Psychologiczne, 5-6, 71-83.
8. Harris L. (1971). *American Attitudes toward alcohol and alcoholism*. NIAAA Study No. 2138, Washington, Inc.
9. Mądrzycki T. (1996). *Osobowość jako system tworzący i realizujący plany*, Gdańskie Towarzystwo Psychologiczne, Gdańsk.
10. Maxwell R. (1994). *Dzieci, alkohol, narkotyki*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk.